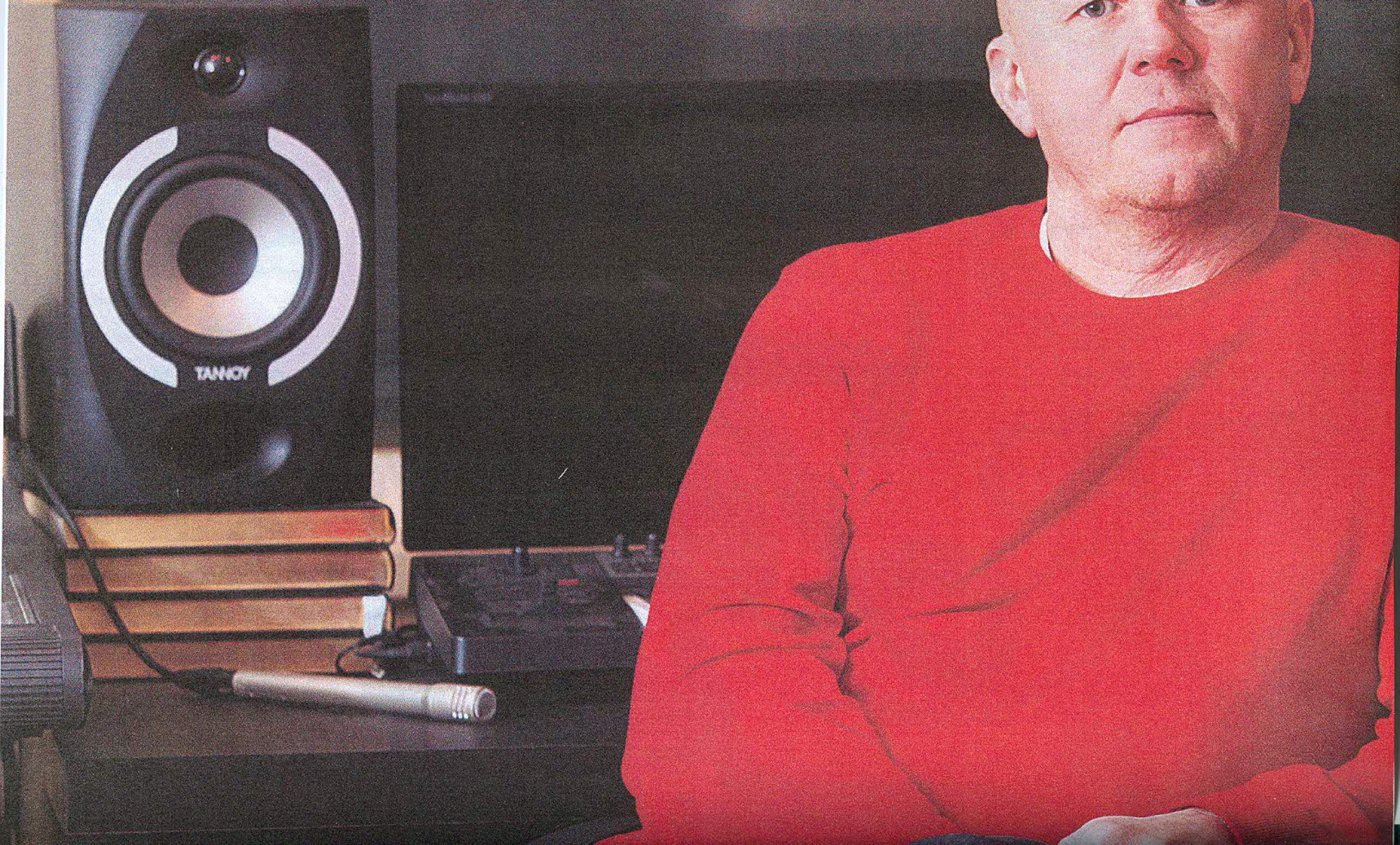

Rohkem laulukirjutajana tuntud Priit Pajusaar on selle tegevuse soiku jätnud ning juba mitmendat aastat muusikalistele suurvormidele pühendunud. Läänud nädalavahetusel esietendus tema esimene ooper.

PRIIT PAJUSA

INSPIRATSIOONIST EI TEA MA AAST

Kindlasti ei tähenda ooperiga mahasamine, et Priit Pajusaar (48) oleks oma olemuselt lähedast sellist, kes alati naljakaid anekdootegei pajatab, akadeemiliseks kuivikuks muutunud. Vastupidi. Rahvusringhäälingu majja loodud helisalvestusstudios, kuigi siin pole ühtki akent ning mõnd inimest võiks haarata klaustrofoobia, tekib tänu Reili Evarti sisekujundusele kohe üllatavalt kodune tunne. Liialdamata, see on sama loominguine nagu muusika ning on päris kindel, et vaim hakkab lausa lendama. Tore on Priiduga vesteldes tajuda, et hoolimata aastate lennust on ta loomult endiseks jäänud.

Pajusaar on näide sellest, kuidas andekuse ja visa töö sümbioos sihile viib. Kuidas tulevikule mõtlemine, mitte vaid hetkes elamine, vilja kannab. Kuidas boheemlik iseloom realistliku mõttelaadiga sobida võib. Kuidas ta on omal nahal tunnetanud, et tegelikult puuduks kõigil väärtus, kui elust puuduksid sõbrad ja armastus.

Äsja rahvusooperis Estonia menukalt esietendunud ooperiga «Prints ja kerjus» keeras Pajusaar elus taas uue lehekülje.

Kuigi «Prints ja kerjus» on ooper, niimetas Postimehe kuri kriitik seda ikkagi muusikaliks. Oled sa sellega nõus?

Ei, sest kogu tegevus on ainult muusikaga edasi antud, ja see on ooperi üks põhikriteeriume. Jah, klassikalises ooperis on lõpp reeglina traagiline, meil on lugu pigem lõbusapoolne, meil pole ka pikki aariaid, duette ega kvartette, aga me ei läinud seda teed, sest esmane sihtrühm on noored. Arvutipõlvkonna noor inimene on kannata-

teatri inimestest väga vaimustatud. Alates solistidest kuni kostümeerijateni.

Kujutasid sa üldse kunagi ette, et ooperini välja jõuad?

Ikka kujutasin! Juba mõni aasta tagasi tundsin teatavat väsimust üksikute laulude tegemisest, ja õnneks on elu mulle kinkinud võimalusi teha suuremaid tervikteoseid. Pärast «Concerto Contoret», mida tegime koos Glen Pilvre ja Tõnu Kõrvitsaaga, on ooper kahtlemata kõige vinnem väljakutse.

Kuidas sinu puhul on – nii kui libreto loed, hakkavad helid peas möllama?

Esimese lugemise ajal meloodiad peas liikuma ei hakka. Olen selline tüüp, et kui ütlen endale, et nüüd ma hakkam muusikat kirjutama, siis kusagilt avaneb kraan ja muusika hakkabki tulema. Vaatan tekstile peale ja muusika sünnibki. Inspiratsioonist selle tavapärasel tähenduses (*à la* istusin merekaldal, torm pillutas vahuseid laineid vastu kaljusid ning äkki tundsin, et pean kohe selle emotsiooni muusikasse panema) ei tea ma aastaid mitte midagi.

Tuttav inimene, kes tegeleb vaimsete asjadega, ütles väga selgelt, et mõned inimesed ongi võimalised oma annet realiseerima nii, et neile justkui avaneb mingisugune «toru» või «kraan», millest tulevat suudavad nad ka kontrollida. Mul ongi vist see õnn kontrollida seda muusikavoogu, mis uskilt tuleb. Mina ei tea, kustkohast see tuleb!

Sa oled ju sellele mõelnud?

Ma ei tea! Peast ja alateadvusest. Vahel kuulan mõnda omakirjutatud lugu ja justkui tekib halloo-efekt: kas see ongi minu musa või? Imes-

AR:

MAID MIDAGI

TEKST
VERNI LEIVAK

FOTOD
PEETER
LANGOVITS,
ERAKOGU

da võib. Kuidas ta on omal nahal tunnetanud, et tegelikult puuduks kõigel väärtus, kui elust puuduksid sõbrad ja armastus.

Äsja rahvusooperis Estonia menukalt esietendunud ooperiga «Prints ja kerjus» keeras Pajusaar elus taas uue lehekülje.

Kuigi «Prints ja kerjus» on ooper, nimetas Postimehe kuri kriitik seda ikkagi muusikaliks. Oled sa sellega nõus?

Ei, sest kogu tegevus on ainult muusikaga edasi antud, ja see on ooperi üks põhikriteeriume. Jah, klassikalises ooperis on lõpp reeglina traagiline, meil on lugu pigem lõbusapoolne, meil pole ka pikki aariaid, duette ega kvartette, aga me ei läinud seda teed, sest esmane sihtrühm on noored. Arvutipõlvkonna noor inimene on kannatamatu, kiire tempoga harjunud.

Pealegi on meil missioonimõte: pakkuda meeldivat, isegi filmilikku elamust noortele või ka vanematele inimestele, kelles nii sõna «ooper» kui ka Estonia teater tekitavad kohedust. Samuti teeb lisaks orkestrile kaasa bänd – aga miks mitte? Nii et igaüks vaatab oma nurga alt ja ma ei viitsi sellele isegi mõelda ega muretseda, milliseid žanrimääratlusi keegi paneb. Mulle on oluline, et publik lahkub pärast kaht tundi saalist hea tujuga. Tuttavalt ja sõpradelt, aga ka täiesti võrastelt kuulsin, et kõigil oli mõnus ja vahva, igav ei hakanud kordagi ning mõnel daamil tuli ilusa lõpu peale lausa klomp kurku. Kõik ütlesid, et aeg läks nii kiiresti!

Paremat komplimenti on raske välja mõelda.

Minu meelest ka. Vingujaid ja vigejaid jätkub alati, kuid fakt on, et ei lavastaja Andres Puustusmaa, libreto autor Aapo Ilves ega mina teinud seda lugu kriitikute ega teiste heliloojate jaoks. Me tegime selle publikule.

Tahan öelda, et olen Estonia

ses tähenduses (à la istusin merekaldal, torm pillutas vahuseid laineid vastu kaljusid ning äkki tundsin, et pean kohe selle emotsiooni muusikasse panema) ei tea ma aastaid mitte midagi.

Tuttav inimene, kes tegeleb vaimsete asjadega, ütles väga selgelt, et mõned inimesed ongi võimalised oma annet realiseerima nii, et neile justkui avaneb mingisugune «toru» või «kraan», millest tulevat suudavad nad ka kontrollida. Mul ongi vist see õnn kontrollida seda muusikavoogu, mis kustkilt tuleb. Mina ei tea, kustkohast see tuleb!

Sa oled ju sellele mõelnud?

Ma ei tea! Peast ja alateadvusest. Vahel kuulan mõnda omakirjutatud lugu ja justkui tekib halloo-efekt: kas see ongi minu musa või? Imestan, et olen sellist muusikat kirjutanud.

Kui «kraan» avaneb, kirjutad sealt tuleva palavikuliselt üles?

Ei, ei! Salvestan kõik arvutisse, aga see pole palavikuline tegevus. «Printsi ja kerjuse» puhul andis tekst mulle suunise kätte. Kõigepealt mõtlen, mis instrumendid võiksid mängida, ja alustan ikkagi meloodiaga, harmoonilise pildiga. Vaatan teksti, mängin pilli ja tuleb.

Kas arvuti kõvaketas on vahel ka otsad andnud?

Kõige hullem kaotus oli, kui tegime Glen Pilvrega Universali plaadifirmale Evelin Samueli plaati. Meil oli viis või kuus lugu valmis ja siis läks kõvaketas. Tegin arvuti lahti ja mingi sinine sigrimigri tuli ekraanile. See on lõpmata halb tunne, kui nii juhtub. Jube, kohutav tunne!

Ja kui algusaegadel sai minidiskidele mingeid reklaame tehtud, juhtus ikka, et salvestasid oma arust diski peale, kuid pärast polnud sul seda ei pillis ega diskil ning tähtaeg oli käes. Palju õnne! Õnneks ei lähe ma selliste asjade peale

enam närvi. Olen mõistnud, et ka ne mõtlemine ja varasema meenu-tamine on kasulikum kui vanduma ja tõmblema hakata.

Oled õppinud koorijuhtimist, miks mitte komponeerimist?

Hea küsimus. Ühel hetkel pärast konservatooriumi lõpetamist sain aru, mis mu kutsumus on.

Või ei saanud komponeerimise erialale lihtsalt sisse?

Ei, ei, ma pole sinna katsetanudki! Elu tahtis elamist ja polnud soovi uuele õpinguteringile minna. Astusin konservatooriumisse nii trompeti kui ka koorijuhtimise erialale, kusjuures mõlema sisseastumiseksami vahe oli 15 minutit, ja sain mõlemasse sisse. Kuigi mu põhierialaks sai koorijuhtimine, mängisin esimesel kursusel ühe hooaja Estonia teatris teist trompetit. Ega ma andekas trompetist olnud. Mul ei pidanud huuled kõrgete nootide mängimisel vastu.

Kontsi ajal juhtisin veel taidluskoo-re, olen aasta isegi autobussi-koondise puhkpilliorkestrit dirigee-rinud. Olen isegi pioneeride palees trompetiõpetaja olnud! Aga see pe-dagoogiline värk mulle ei istunud.

Kuid kõik on kasuks tulnud, eelkõige aga klassikaline muusi-kaharidus. Orkestrit ja pille tun-nen ma päris hästi. Eriliselt tänu-lik olen minu muusikuks kujune-misel kõige suuremat rolli mängi-nud õpetajatele: Ülle Sisa oli klave-riõpetaja muusikakeskkoolis, Avo Ots samas koolis trompetiõpeta-ja ning Olev Oja, kes oli konser-vatooriumis koorijuhtimise õp-pejõud. Heliloominguga soovitas mul sügavamalt tegelema hakata Harri Otsa, kellele näitasin oma koorilaule. Ta oli konservatooriumi legendaarne solfedžo ja har-moonia õppejõud.

Mis ameteid sa veel oled pidanud?

Olen olnud ühe taidluskoori diri-gent aga kord sügisel sai sellest

Pärast esietendust: Priitu old «Printsi ja kerjuse» esietendusepeole õnnitlema tulnud nii abikaasa Piret, noorim tütar Greta kui ooperis Metsapii-ga Annena üles astunud Liisa Piret.

kõitis?

Osalesin iuba 22-aastasena Arne Oi-

seks. See oli vähemalt võimalus saada pildile, sest toona ei tund-

ei suhtle või mõnikord koostööd ei tee. Ta on ju tehnikaguru, lisaks ka tehnikaaajakirjanik Tehnika Maailmas – kirjutab kõigest, alates tsik-litist ja lõpetades iPhone'ide arvus-tustega.

Sõprade seltsis:

Priidule meeldib, kui uued projek-tid toovad ta ellu uusi sõpru. Aapo Ilvesega (keskel) tegi ta koostööd eurolaulu «Tii» aegu (2004), Andres Puustus-maaga kohtus ta alles seoses oma esikooperiga.

Sõprus ja sõbrad on elus väga tähtsad. Ja neid tuleb tänu igas-gu projektidele juurde. Kui Lotte-muusikalidega Vanemuisesse sattus-in, sain hulga häid uusi tuttavaid. Aastaid tagasi tuli mu ellu Aapo Il-ves lauluga «Tii». Alates «Sambla-lõhnalisest laulust» on mulle üliolu-liste inimeste hulgas Leelo Tungal. Ning «Printsi ja kerjuse» lavastanud Andres Puustusmaaga oleme kuidag-i väga headeks sõpradeks saanud. Kõik klapi! Ja mõne rahvusooperi lauljaga väga headeks tuttavateks, kes lihtsalt on äärmiselt sümpaat-sed inimesed. Selle nimekirja võiks

rinud. Olen isegi pioneeride palees trompetiõpetaja olnud! Aga see pedagoogiline värk mulle ei istunud.

Kuid kõik on kasuks tulnud, eelkõige aga klassikaline muusikaharidus. Orkestrit ja pille tunnen ma päris hästi. Eriliselt tänuolik olen minu muusikuks kujunemisel kõige suuremat rolli mänginud õpetajatele: Ülle Sisa oli klaveriõpetaja muusikakeskkoolis, Avo Ots samas koolis trompetiõpetaja ning Olev Oja, kes oli konservatooriumis koorijuhtimise õppejõud. Heliloominguga soovitas mul sügavamalt tegelema hakata Harri Otsa, kellele näitasin oma koorilaule. Ta oli konservatooriumis legendaarne solfedžo ja harmoonia õppejõud.

Mis ameteid sa veel oled pidanud?

Olen olnud ühe taidluskoori dirigent, aga kord sügisel sai sellest villand, sest mu palk oli 45 rubla. Aasta võis olla 1990, siis hakati ju Eestis äri tegema. Löin koorijuhtimisele käega ja tegelesin mõnda aega hoopis marjade, seente ja kala kokkuostuga. Aga ega minust mingit äriimeest olnud, sain seal mööda pükse, aga õnneks ostsin selle äritegemise tulemusena endale arvuti.

Juku?

Mitte Juku, vaid korraliku PC-arvuti. Juba siis kirjutasin muusikat arvutisse ja kasutasin sama programmi Cubase, mille müstiliselt arenumat varianti kasutan ka praegu. Samuti soetasin tol ajal väga vinget süntesaatori, Yamaha SY 77. Nii palju mul õnneks sellest biseisemast hoolimata tarkust oli.

Oleme me toonaseid laule kuulnud ka?

Olete küll. 1993. aastal pürgis Eesti esimest korda Eurovisioonile, ja üks mu lugu pääses Eesti finaali. Selle pealkiri oli «Laulumaa» ja esitajaks Janika Sillamaa.

Tänaseks oled teinud ligi 20 nn eurolaulu. Mis sind selle võistluse juures

ga Annena üles astunud Liisa Piret.

kõitis?

Osalesin juba 22-aastasena Arne Oidi nimelisel lauluvõistlusel, ja vaata, milline melu käib ka täna «Eesti laulu» ümber! Metsik. Millest me siis räägime? Kui oled täiesti tundmatu vend, üritanud kogu aeg musa teha, siis noh – kõik me olime ju seda Eurovisiooni Soome telekast vahtinud. Eurovisioon on väljund, kui oled täiesti tundmatu jorss puu tagant. Ja mis sest, et näiteks «Laulumaa» jäi meie eelvoorus viima-

seks. See oli vähemalt võimalus saada pildile, sest toona ei tundnud mind mitte keegi. Ja eks hiljem sai ka ette kujutatud, et Eurovisioonil osalemine avab ukse maailma.

Kuhu on kadunud tandem Pajusaar-Pilvre?

Ühel hetkel mõistsime, et huvid ja suundumused on natuke erinevad. Kuidagi hästi loomulikult saime aru, et on võimalik ka eraldi edasi liikuda. See aga ei tähenda, et me

Sõprade seltsis:

Priidule meeldib, kui uued projektid toovad ta ellu uusi sõpru. Aapo Ilvesega (keskel) tegi ta koostööd eurolaulu «Tii» aegu (2004), Andres Puustusmaaga kohtus ta alles seoses oma esikooperiga.

ei suhtle või mõnikord koostööd ei tee. Ta on ju tehnikaguru, lisaks ka tehnikaajakirjanik Tehnika Maailmas – kirjutab kõigest, alates tsiklilitest ja lõpetades iPhone'ide arvustustega.

Sõprus ja sõbrad on elus väga tähtsad. Ja neid tuleb tänu igasugu projektidele juurde. Kui Lotte-muusikalidega Vanemuisesse sattusin, sain hulga häid uusi tuttavaid. Aastaid tagasi tuli mu ellu Aapo Ilves lauluga «Tii». Alates «Samblalõhnalisest laulust» on mulle üliululiste inimeste hulgas Leelo Tungal. Ning «Printsi ja kerjuse» lavastanud Andres Puustusmaaga oleme kuidagi väga headeks sõpradeks saanud. Kõik klapi! Ja mõne rahvusoperi lauljaga väga headeks tuttavateks, kes lihtsalt on äärmiselt sümpaatsed inimesed. Selle nimekirja võiks väga pikaks ajada. Vaat see on uute projektide suurim väärtus.

Sinu lastelaulud on ilmunud oma kümnel plaadil. Miks oled just neile pühendunud?

See lastevärv tekkis tänu sellele, et kõik mu kolm tüdarta on muusikaalsed. Liisa teeb isegi uues ooperis kaasa. Kõik tüdred alustasid muusikategemisega «Lasteekraani» laulustuudios ning nende juhendaja Lii Leitmaa tuli ja võttis varrukast kinni ning suskis takka. Lõpuks ma murdusin. Mulle juhtus pihku üks Leelo Tungla luulekogumik ja järsku sattusin teksti peale, mis lihtsalt sundis kirjutama. «Samblalõhnalise laulu» kirjutasin valmis kahe tunniga, see võitis lastelaulude konkursi ja on kuulnud ka laulupeol.

Võib ikka vägev tunne olla, kui laulupeol sinu laulu lauldakse?

Ega eesti heliloojal midagi palju suuremat võtta olegi. Mida rohkemat sinu loominguga Eesti pinnal ikka juhtuda saab? Õnneks on elu mulle seda vägevast tunnet üsna mitu korda kinkinud.

ARVAMUS

LEELO TUNGAL
kolleeg

Mul on olnud rööm jälgida Priidu tulekut eesti lastemuusikamaailma päris esimesest sammudest (õigem oleks ehk öelda: esimesest hüppest) alates. Sellest saab

oma seitse-kaheksa aastat, kui «Lasteekraani» tütarlastekoori dirigent Lii Leitmaa pajatas, et ta on popmuusik Pajusaarele peaaegu et augu pähe rääkinud, et too kirjutaks vahelduseks eurolauludele ka mõne laheda lastelaulu, ja küsis, kas mul pole viisistamata lastevärsse, mida võiks heliloojale pakkuda. Andsin talle oma raamatu «Lepatriinu faksiga», ja oma

suureks üllatuseks sain juba mõne kuu pärast kutse Priidu lastelaulude plaadi esitlusele. Nüüdseks on neid plaate ilmunud juba nii palju, et ega me enam kujuta lastemuusikamaailma ilma Pajusaare lauludeta ettegi, ja kaks Vanemuise Lottet – detektiiv ja kosmonaut – tantsivad-laulavad samuti tema meloodiate järgi. Mele koostöö Lotte laulude kirjuta-

misel oli väga vahva ja intensiivne, sest ka Janno Põldma ja Heiki Ernits tundsid elavat huvi viimse kui laulu-rea vastu, internet oli laulvat Lottet täis!

Näib, et Priidul on muusadega head suhted: tema töötempo on erakordselt intensiivne! Küllap on selles oma osa ka tema fantastilisel perel, kes mitte ainult ei röömusta, vaid ka musitseerib koos pereisaga.

Oled 48-aastasena end juba Eesti muusikaajalukku kirjutanud?

See pole minu asi öelda. Võib-olla satub miskit muusikaõpikusse ka saja aasta pärast, aga tänastes õpikutes ja laulikutes on neid laule päris mitu.

Kuulsin üllatusega möödunud kevadel, et ühes Soome kooliõpikus on «Kaelakee hääl» soomekeelsena õppeprogrammis!

Seda kõike ei saaks olla toredata. Abikaasaga jäid kokku alates Tabasalu koori vilistlastepestost juba 15 aastat tagasi. Anna palun õnneliku abielu retsept!

(Paus.) See on meeletu hoolimine. Selle nimi on armastus. Ja pole see armastus aastatega kuskile kadunud. Kõigel muul puudub elus mõte, kui sul pole armastust ja sõpru.

Olen hästi palju kodus olnud – kas see on retsept, seda ma ei tea, ehkki sadu tunde on pere saanud mind tagantpoolt vaadelda, kui mul kõrvaklapid peas on. Noh, aga ega selles pole küsimus. Ju meil on siis õnne olnud ja Piretil on minuga ikka hämmastavat kannatust olnud. Äärmiselt tubli ema ja naine, kes on osanud seda peret vahvalt koos hoida, sest muusikust boheemlasega on kohati vist päris keeruline.

Mis teeb keeruliseks?

Ma käin vahel iseendalegi närvidel, mul ei ole kohati jalad maa peal, eriti kui mõne uue põneva projek-

Koduhoovi küigel: sellel pildil on Priidu tütreid kõik koos – Kadi, Liisa Piret ja Greta. Nemad, muide, on ka isa hellloomingu esimesed arvustajad.

ti loomine käib. See ooperikirjutamise aastagi pole väga lihtne olnud, ka ise olen tundnud, et olen justkui «ära», ehkki asun siinsamas.

Mis puudutab retsepti, siis alati tuleb huvituda sellest, mis pereliikmetele oluline. Nii näiteks olen ma «Videviku saaga» filmid ära vaadanud ainult sellepärast, et mu tütardele on oluline, et mina teaks, mis neid huvitab. Ja tegelikult on ka mulle oluline nende tänast maailma mõista. Ja pole neil filmidel viiga midagi, täitsa vinged!

Kelleks sa, muide, lapsena saada tahtsid?

Tahtsin kas bussijuhiks või näitlejaks. See näitleja mõte kummitas mind isegi keskkooli ajal, aga nii loll ma nüüd ka ei olnud, et poleks oma andetusest aru saanud.

Mis sa arvad, kas oled enamiku oma loomingust juba loonud või on veel loomata?

Kui tervist on – ja arvan, et tervist on, sest liigutan end golfiradadel –, siis usun, et küllap on põnevad as-

Priit Pajusaar

Sündinud 6. aprillil 1964. aastal Tallinnas

1982 – lõpetas Tallinna muusika-keskkooli trompeti erialal
1988 – lõpetas konservatooriumi koorijuhtimise ja muusikaõpetaja erialal

Aastail 1982–1983 töötas RAT Estonia orkestris teise trompeti mängijana, 1988–1991 Eesti Õpilasmaleva keskstaabis
Aastast 1993 vabakutseline helilooja

Abielus Piret Pajusaarega
Tütred Kadi (19), Liisa Piret (13) ja Greta (8)

jad ees. Tegelikult ma juba tean, et on, aga neist ei räägi ma enne, kui käsi on lepingutel all.

Räägi lõpetuseks üks anekdoot.

See on pisut spetsiifiline.

Pime jänes jookseb mööda metsa, kuni äkki komistab millegi otsa. Katsub siis käppadega objekti, mille otsa komistas, ise arutledes: «Oot, oot, kes sa küll selline oled? Pikk oled sa, libe, oi, oi... kõrvu sul ka pole! Tohoh, sa oled mingi helirežissöör või?» 📍